

אבהות: מבט הוליסטי על התופעה האנושית

אורנה שני

במאמר זה אבקש לתאר את מושג האבהות מבעד להבנה הוליסטית של התופעה האנושית. הגוף והנפש הם היין והיאנג ושניהם פועלים בתגובה לאירועים חיצוניים. כך הסביבה הנתונה משפיעה על הביולוגיה שלנו כמו שהשיח הנשען על צורות תרבות שונות, צובע את הביטויים האישיים שלנו בהרמוניה אחת מסוימת. מכאן אנסה להראות שהדיבור החברתי עשוי להשפיע השפעה מכרעת גם על "צורת" האבהות הפרטית. מודל האב החדש יהיה אכן בוחן משום שהוא נישא בגאווה, מצהיר על קץ התקופה ה"חשוכה" ודוחק את האבות הישנים אל האנכרוניזם. אך הלכה למעשה מדובר במיעוט בלבד, כיצד אם כן מיישבים את הסתירה?

יצירת הדמות הגברית

החברה שנולדנו אליה מתווה את דרכנו האישית על ידי סימני דרך תרבותיים וגם לאחר שצעדנו לתקופה הפוסט-מודרנית שמייצגת את כוח הפרט - עידן הנאורות שבו האדם אחראי להכרעותיו - לא הצלחנו למנוע את אבדן תכתיבי הנפש ונהגנו בהם כאילו לא היו ראויים. הפסיכולוג טרנס ריל כותב בספרו **אני לא רוצה לדבר על זה** שה"חינוך המסורתי חושף נערים וגברים לסכנה כפולה: בשלב הראשון הוא דורש כריתה של חלקים שלמים בנפש. אחר כך הוא מלמד אותם לא להודות בגעגועים שלהם לחלקים שאבדו."

החלקים בנפש שאבדו והוזנחו מכורח המציאות החברתית, מורכבים מרסיסים של הטבע הרגשי הכמה לחום, ליכרון המוחשי של מגע מסור מחבק, מכוון. חלקים אלו הוטבעו בים של הבטחות חלופיות שמטרתן לכפר על הצרכים האנושיים. הבטחות שיגדילו את יוקרתו כאבא עתידי בתמורה לרגישותו. תהילה בזכות המורשת האנושית שמייצגת אותו להיות למלך החיות, זה שאחראי על הקמת המשפחה ועד למהלכים הגדולים של ההיסטוריה. הוא יגדל על האידיאלים התרבותיים והמיתוסים שהנחילו גבורה וכבוד בזכות זכריותם, כך אלוהים - האבא שגודר גזרות, שמכריע מלחמות, שמציל נפשות, שמחסל אויבים - הוא הכול יכול האולטימטיבי. אברהם אבינו, הכומר שמתקרא אבא, אב המשפחה, האב המייסד, אב בית הדין. האב הוא גבר, הוא לא מתעלף הוא רק זה שמאבד הכרה, הוא חסין מהרכות הלשונית. הילד צומח לתוך ההבנה שאבא "הכי חזק בעולם... ואבא שלי הוא חכם מכולם... הוא יודע המון-אנגלית, צרפתית, ואפילו חשבון" כפי שעולה משירו של נמרוד טנא. הוא מתגייס לצבא, מעוז הגבריות בבחינת "הכר את זכריותך" על יריעת החברות שפרשה החברה. כך הוא מיישר קו עם הזכרים האחראים של החברה מימי בראשית הפטריארכלים ועד היום, נושא את עול הדרך שהנחילו לו אבותיו כנידון לגלם את התפקיד הנוכח מכול, לצמיתות.

היסטוריה חברתית: קורות האבהות

במסגרת טיפוח העצמה בנרטיב הגברי לאורך ההיסטוריה, יצרו והדגישו התמונות החברתיות גוונים שונים של אבהות. היה זה למב (2010) שהבחין וחילק את תפקידי האב לארבע תקופות שונות בכרוניקה האמריקאית (Lamb, 2010). הראשונה החלה בתקופה הפורטניט ונמשכה עד למחצית המאה התשע עשרה שבה נתפס האב כ"מורה המוסרי" (The moral teacher) והוא זה שהיה אחראי להנחיל לילדיו

ערכים מוסריים. בתקופה השנייה (עד המאה העשרים) בשל המהפכה התעשייתית, שיצרה הבחנה תעסוקתית על בסיס מגדר קיבל האב את תפקיד המפרנס (the breadwinner). כחלק מהשינויים שחלו במוסד המשפחתי. היה זה הגבר שעבד במרחב הציבורי והחל לצבור רכוש פרטי ואילו האישה, האם, התמסרה לגידול הילדים. מכאן נתקבעה היכולת לפרנס כקריטריון עיקרי להגדרת "אב טוב". התקופה הבאה הפיקה דגם אב שבאחריותו להנחיל לילדיו את תפקידי המין והמגדר. תפקידי פשוט ולבשו צורות עד שהחלה התקופה המודרנית שבה מככב "האב החדש". זה שמדגיש את הנחיצות להורות פעילה, מעורבת ומטפחת כמודל למסוגלות הורית (the new nurturant father).

עורקי החברה אל תוך הלב הפרטי

ברצף של אבהות נקודת המבט של החברה היא זו שהשפיעה ועיצבה שוב ושוב את דמותו של האב, והיא עלולה "לגנוב" את ההתנהגות האוטנטית, כשהפרטי נותר בבחינת נעלם. כלומר, הוא כבר לא מתנהג כעצמו אלא כמו ה"אני החברתי" שלו.

בדיעבד אנחנו מקבלים תמונה של תולדות הדיבור החברתי על אבהות. הוא פורץ לתודעה דרך צינורות תקשורת שונים, ובשנים האחרונות השתקפותו בטלוויזיה נושאת התרבות שמבליחה בסלון הדינמי שבכל בית. דימוי האבות הקולקטיבי מושפע ולא נעצר לבחון את זה הפרטי, הוא הופך להתגלמות של הגדרות חיצוניות, אם כי הוא לא תמיד מודע להן. זאת, על אף שלעתים קרובות הוא תוצר של אותן הגדרות שבכללן, בדומה למושג אבהות, כוללות פרשנות הגמונית כלשהי. זה טבעה של הגדרה, להיות כוללנית, רציפה, קוהרנטית עם חלקיק של אחריות ציבורית ואז מתקבלת גושפנקה בערוצי המדיה השונים, והאבות הפרטיים נבלעים ברשת הבלתי נראית של החברה.

אין פלא אפוא, שהמכלול שלנו כבני אדם ממסמס את ה"אני", דוחק אותו אל פינה חשוכה של התודעה העצמית ומשתכר ממבטו של הזולת. התנהגותנו האנושית היא מעין משוב, תגובה ולא אידאל שעל פיו אנחנו ורק אנחנו המקור להחלטות. כך המציאות החברתית קבעה שכשנולד זכר בחברה כלשהי עליו להתנהל כמצופה ולשמר את הרמוניה עם המקובל והרצוי המקומי, שאותו מעצבים כמותג תרבותי. כל תרבות יכולה לאמץ הגדרות שונות לאותו המושג, כך גם באשר לאבהות.

מבט פנימה להבנת פועלו של אדם

הדינמיקה הזאת בין פנים לחוץ, המשא ומתן שבו החוץ מפעיל את היחיד הוא רק חלק מהביטויים החברתיים שמייצגים אותנו כבני אדם בתפיסה הדואלית גוף נפש, שכן כל חלק בנו מושפע מהסביבה. כל מערכות הגוף שלנו מגיבות למגע החברתי. המגע הזה הופך אותנו (הפרטיים) לאנחנו (קבוצת השייכות) ולהפך. הפרדה קונספטואלית בין פנים לחוץ, כמוה כגזירת נייר מצד אחד בתקווה שצדו השני יישאר שלם. זו הדואליות שיוצרת את האדם. התודעה וגם הביולוגיה שלנו משתנים בהתאם לכל התנסות שלנו ויהיו למטרונום ההרמוני שלה.

כך למשל לחץ נפשי גורם למערכת החיסון להרוס תאים מייצרי אינסולין או לשחרר רמות גבוהות של קורטיזול, שמשפיע על מערכת הרבייה הזכרית. בהתאבהות, יש מיחושי בטן ודופק הלב משתנה ומואץ. בתגובה מידית נלעשה בנימים המוצנעים של העצמי. כשאנחנו מפחדים כמות האדרנלין עולה, אישוני העיניים מתרחבים. כדור הפלצבו, תרופת דמה ללא חומר פעיל, יכול לגרום להטבה ולשיפור במצבו הפיזי והנפשי של נוטל התרופה, אך ורק מפני שנאמר למטופל שזו תרופה שתייע לו. היפנוזה יכולה באמצעות השאה (סוגסטיה) לגרום לשינויים בהתנהגות ולשליטה על תהליכים גופניים. מחקרו הקלסי של בקר על "מעשן המריחואנה" (H.S Becker, 1963) מלמד שאפילו מיחושים וכאבים, לכאורה עניין פיזיולוגי ואנטומי, תלויים בפרשנות חברתית. טירון בתחום העישון עובר "הכשרה חברתית" להבנה שהסחרחורות, הצמא, הבחילות והכאב מענגים למעשה. המעשן הטירון עובר חִברות כשפרשנות המעשנים המנוסים מצליחה. אם כן, המיקום הנפשי והרגישות הפסיכולוגית שלנו אינה אלא תגובה להגדרות של החברה ולכן יש לאמץ את התפיסה הדואלית ולהרחיבה להגדרה כוללת יותר: מגוף-נפש, חומר-רוח, לנפש-סביבה. זאת הפרשנות הרגשית, התנהגותית למהלכים שהחברה נוקטת בהם.

המציאות היא השפה התרבותית

הפרשנות הרגשית הזאת מתגלמת בפרהסיה. זו למעשה שייכת לטווח שבו כולנו לומדים כיצד לפרש מצבים חברתיים ואפילו רגשיים בדרך מסוימת, עד שהמציאות כפשוטה אינה קיימת, אלא במשמעותה החברתית. באנתרופולוגיה בלשנית אנחנו יודעים שהשפה אינה מתארת את העולם (כבר אינה אונומטופאה), כי אם יוצרת את תפיסתנו על אוודותינו, באמצעות מילים. ציטוט משיחת חולין שערכתי עם המארח הדרוזי שלי בצפון הארץ, יבהיר את התמה. כששאלתי למספר ילדיו הוא השיב "שלושה", "אה נחמד", עניתי "כמה בנות?" "בנות", ענה, "יש לי חמש". אילו נדרש להעיד בבית משפט אזרחי עדותו הייתה חוטאת לאמת, אבל זו השפה התרבותית שדרכה הוא חי את המציאות. במקרה אחר, כשהייתי ברחוב רבי עקיבא בבני ברק, שאלתי אדם חרדי כמה זמן יידרש לי להגיע לרחוב ארלזורוב שברמת גן, תשובתו הייתה "היום חצי שעה". כיוון שמעולם לא התנסיתי במרחק שמצטמצם או מתארך עם הזמן, שאלתי "וביום אחר?", "ביום חול חמש דקות" ענה. כך שגם המרחק הפיזי מתורגם לפי השפה תרבותית, בשבת אין תחבורה ציבורית. מכאן, שהשפה מתנהלת לצד תפיסות חברתיות, ואמיתות חברתיות של המציאות מתנהלות כאילו חד המה ולכן משפיעות על המשתמשים בה. כך הופכת המחשבה הפרטית לעבד הנרצע של הזיכרון והסטראוטיפים של הסכמה, כפי שהחברה תופסת אותה. כלומר, החברה משליטה את הזיכרון הקולקטיבי המסורתי וממשטרת את המוחות ובתוכה נכללים מיני מושגים כמו אבהות. מכאן, שדמויות אבהיות מובדלות בטקסטים תרבותיים שונים, והם הופכים לדטרמיניסטים וממוקדי מטרה, ומיישמים את הפרשנות ההגמונית. כלומר, הם שגרירים של הדרך שהונחלה להם. בעשותם כך, אוכדים האבות הפרטיים ולא נותר אלא שיקוף של "מחווה סטטוסים" מקומי.

אבהות בשפה התרבותית

האנתרופולוג כבואו לחקור חברה, תופעה או אפילו את מושג האבהות, מבקש ללמוד את הסיבות להתנהגותם של אנשים. והאתנוגרפיה כשיטת מחקר, נועדה לתאר את המצב הלא מודע אך נשלט על ידי חוקים שהחוקרים יכולים לזהות. מאלינובסקי ניסח זאת כך: "כשם שילדים מצייתים לאינסטינקטים ולדחפים אך לא יוכלו לציין חוק פסיכולוגי אחד, כך הם מצייתים לכוחות ולציוויים של הקוד השבטי".

למשל, בקונגו שבאפריקה, אורח חייהם של בני שבט האקא מבוסס על האמונה שכולם שווים בתפקידם ובאחריותם על בני השבט. כך גידול הילדים והכלכלה משותפים לאימהות ולאבות ללא הבחנה מגדרית. הפטמות של הגברים ישמשו למציצה כפי שפטמת הניקה של האם לעתים משמשת כמוצץ טבעי. האימהות כמו האבות יצאו לציד, כך גם הבישול ואף "זמן האיכות" כפי שאנחנו מכנים את העשייה המשותפת עם הילדים, זהים בין ההורים. אין עליון, אין תחתון, אין אחראי מתוקף מסורת. ורק היחיד יכול לבסס את שונותו מהאחר.

מזרחית משם אצל בני קסטת הניארים שבהודו, דמות האב מובנית באופן שונה. שם אב הוא רק מכורח היותו "מזריע הביצית" קרי אב ביולוגי, אבל אין הוא מתגורר עם האם, ולא מחנך או ממלכל את ילדיו. מי שעושה כן הוא דווקא אחיה של האישה כלומר, דודם של הילדים. לסברת החוקרים, הטעם לאורח חיים זה מציב בהבטחה לשמירת הנכסים אצל הנשים בחברה המטריילינאלית (כך שיישמרו בתוך השושלת של האישה). לאח אחוז גנים גבוה ביותר וכך הבעלות על תפוחי האדמה המתוקים נותרת בבעלותה של משפחת האישה.

יש גם גברים שהפכו לאבות בשל נאמנותם לאידאולוגיה דתית, היא שמטווה את התנהלותם עם הילדים. כך המשפחות החרדיות בישראל שאבהותם משקפת תמליל התנהגותי של מצוות כתובות, שמכוונות לעבר הקולקטיב ומנכרות את האדם מדרכו האוטנטית. כך גם אדם סבלני במיוחד יקיים את מצוות "חוסך שבטו שונא בנו" ואישיותו לא תגבר על מסורת שנחתמה כבר במאה הרביעית לספירה וקוצרה ל**שולחן ערוך**. עליו ליישר קו עם שמירת ההלכות קלה כחמורה. הסיבה לאחידות בצורת האבהות היא שזהו ביטוי לשייכותו לקהילה. לכן יחיד אינו יכול לבחור לעצמו את דרכו או לבדות איזו אמת פרטית מכיוון שזו תחומה ומעובדת חברתית. משום כך, כאשר האבהות החדשה נפוצה ומתפרסמת בפומבי כאידאל התרבותי היא אמורה להפעיל את מנגנון האני של כל אב, להתאימו למודל החדש ולהתנער ממודלים שקדמו לו.

אבהות חדשה: הפרדוקס

ברצף החשיבה הדואלי, האנתרופולוגית, המושגית, הכול מצביע על כך שאוריינטציית היחיד מתקיימת במסלול החברתי. משמע, אם יש הגדרה חברתית חדשה של אבהות שלפיה מעורבות וטיפול בילדים הם צו השעה הרי שהיחיד מיישר קו עם העיקרון, משום שזה נחתם חברתית. באופן חריג לכאורה, בשיח על האב החדש שצבר תאוצה בישראל ובמדינות מערביות, מתנהל פרדוקס לפיו עמדות חברתיות לחוד והתנהגות אבות לחוד. אלה עדיין מתפקדים לפי המודל הישן של אב מפרנס.

הדרך החלה כשהמהפכה הפמיניסטית יצרה נורמות חברתיות שונות להעצמת הנשים בשדה הציבורי, וכך יצאו נשים רבות לשוק העבודה, אולם במקביל לא סודרו נוסדו הסדרים שיתמכו בגברים, כאלו שיאפשרו להם להיפתח לאפשרות לתפקד כאבות מטפלים בבית (Malin, 1998). נמצא למשל, שאבות הגדילו את מספר שעות העבודה שלהם עם לידת הילד השני, והאישה נוהגת להפחית את שעות העבודה שלה או מפסיקה לעבוד ומתמסרת לגידול הילדים (Feeny et al, 2001). אותה הגברת מוכרת מהמיתוסים העתיקים, אך בשינוי האדרת שכן כעת היא גם עובדת. הסימנים שמבשרים על תמורה באופני החשיבה המגדריים אצל הגבר מדשדשים מאחור. לכן כשילד חולה תהיה זו האם שתקצר את יום

בעבור עזרה מן החוץ. ההסתייעות בקרוב משפחה, במטפלות, בצהרון, מועדוני, שמרטף בשכר, עד שעות אחר הצהרים המאוחרות, מלמדות יותר מכול שהחברה דוברת בשתי לשונות סותרות: האחת במילים, האחרת במעשים. על כך כתוב במסכת אבות "כל שמעשיו מרובים מחכמתו, חוכמתו מתקיימת וכל שחוכמתו מרובה ממעשיו אין חוכמתו מתקיימת" (פרק יג).

הפרדוקס מתיישב, המבט החברתי בתפיסה הדואלית והאנתרופולוגית אכן קוהרנטי ועקבי, משום שהחברה לא ערוכה לקדם את אינטרס האב החדש ומסכלת כלכלית וחברתית את האפשרות להתקיים דרך אידאל זה. במילים אחרות הם האבות לכאורה, שיוצרים רצף התנהגות שמנותב לחברה כפי שהיא בנויה. מכאן הסברה שההבדל המשמעותי בין האבות החדשים לקודמיהם הוא ברצון ובפתיחות של האב לדבר בשפת הרגשות, אך לאו דווקא לקיימם בהורות פעילה ויומיומית.

אבהות יוצאת דופן - ניצולי התרבות

האם איתן, יוני, יובל, רפאל, שרוצים להטביע את חותמם הפרטי, אכן יכולים לנטוש את "חרושת התרבות"? לגרד אותה מעורם הייחודי, האם רק בגלימה תרבותית ייכנסו ויצאו את ביתם? האם נפשם מגויסת למשמעת התרבותית ללא מוצא אישי? זו מלחמה אינסופית שמגלמת בדיוק את המורכבות של היותנו תוצרים חברתיים מהולים באינסטינקטים טבעיים שחרושת התרבות לא הצליחה לרמוס לגמרי.

כילדים קטנים חוו האבות את הדיכוטומיה שבין התרפקות על גילויי אהבה לבין ייעודם הקשוח, הם היו ועדיין אטומים בתוך גוף גדול בשדה כוחות מנוגדים - האחד שנמצא בחזית האחר כשהוא בגפו, מקום שבו חווה האדם התנתקות, טיהור אנרגיות. בבגרות מחפש הגבר לקיים את הכטחות הילדות, הוא מנסה להיות "אני" לא בסטוס של אבא, גבר, חבר, אח אלא "אני" נטול אחרים שאורבים מחוץ לשערי החופש. שם עליו להכריע כיצד היה רוצה לעצב את עצמו כאב או כבן זוג. זאת מכיוון שבחוץ הזה שופטים ומבקרים, שם לא מפסיקים להפגין אחריות בדויה, אחריות של מילים מטיפות. מי שרוצה להתנער ממצייאות שבה הוא כחומר ביד היוצר החברתי, נדון להחרגה על ידי הגבריות הקולקטיבית.

בפועל הרי שמדובר בעיקר על אנשים חזקים שנלחמים באילוצים ובשיקולים זרים בבואם להגדיר את אבהותם. הם מגמישים את עיסוקיהם לשעות נוחות כדי להבטיח את קרבתם ואחריותם האישית לטפל בילדים. לחילופין יש מי שחש מצוקה עקב נפשו הכבולה בשלשלות חברתיים למול הרצון העז לקיים את אידאל האבהות, ודפוס ההתנהגות ששומר על שפיותם הוא דווקא התנתקות מהילדים. הפנמת הציפיות להיות אבות מעורבים במשפחה, סובר עמית (2012), עלולה במקרים מסוימים לגרום להם לחוש כישלון ולפגוע בסיכוייהם לחוות הצלחה. כאשר הצלחה היא המדד הגברי בהתאם למשחק הקפיטליסטי, וההישגיות שעליה גדלו. אם ניתן להשאיר צוהר אופטימי, אומר שכאשר אותו יוני ידבר עם חבריו על אבהות סביר להניח שהוא ייצור שרשרת תמיכה שהוא נזקק לה כדי לבנות את הגרעין החדש שאליו הוא חותר, גרעין שייתן לגיטימציה גברית בציבור להיות אחר. כפי שהחלה המהפכה הפמיניסטית, שבה החלו נשים לשוחח זו עם זו וליצור לעצמן פלטפורמה רחבה לשינוי המיחול. העובדה שהמונח אבא חדש נכנס לפנתאון החברתי לפני שנים רבות ולא נעלם, מלמדת על הבניית מציאות שיש פוטנציאל להגשמתה.

עבודתה. היא גם זאת שתהיה מעורה באירועים רגשיים שמתרחשים בעולמם של הילדים, מעודכנת בחייהם החברתיים, יודעת מי מציק בכיתה, מי החנון, מי פופולרי, מתי יש לאסוף את הילדה מהחוג ומהיכן, והיא גם זו שתהיה האוזן הקשבת הפעילה בבית. האב מקבל עידוד מובנה בהקשר אישי וחברתי להיות המפרנס העיקרי (פרץ, 2007). כך למשל, ובניגוד לחוק בישראל האוסר אפליה על בסיס מגדר, שכרו של הגבר גבוה במידה ניכרת מזה של האישה בתפקיד זהה. כאן משתלב גם המושג תקרת זכוכית ביחס להתקדמותן של נשים לתפקידים בכירים, בעוד שהגברים מדלגים בקלילות מעל לכל מועמדת אישה בדרך לתפקיד נכסף, רק בשל היותם גברים. וכי ביתרון כלכלי מעין זה ודאי שכל משפחה תבקש לאמץ הסדר זה שבו האב הוא זה שמפרנס.

בנוסף, אישה שילדה מקבלת חופשת לידה למשך שלושה חודשים, האב לעומתה, יקבל חופשה לרגל המאורע בתנאים מסוימים ולתקופה קצרה משמעותית מזו של האישה. גם זו תזכורת של הממסד על המודל "הנכון" המסורתי, לעובדה שהאב אינו אלא "עזר כנגדה". המדינה דואגת לקדם את השוויון המגדרי מצד אחד, אך מבנה מחדש את הנחיתות הנשית מן הצד השני (רגר, 2002).

בסופו של תהליך, מערכת יחסים שוויונית בין שני הורים עובדים, אינה אלא מיתוס או תרמית שיוצרים בני זוג על מנת לכסות על אי השוויון ביניהם (Hochschild, 1990). כדי שאבות יזדהו עם אידאות מודרניות כמו אבהות חדשה עליהן לעלות בקנה אחד עם הזהות הגברית. דאוד (Dowd, 2000) סוברת שכל עוד שתחום הטיפול והדאגה לילדים יוסיפו להיות תחומים "טבעיים" למגדר הנשי, לא יצלח החברות הגברי. ואפשר לראות שגם בקרב גברים שמתפקדים כאבות מגויסים להורות משפיעה, טרם כבתה הגחלת שנותרה מחלוקת התפקידים המסורתית. למשל, גברים רבים חשים שיש משימות חשובות מהטיפול היומיומי בילד, ולכן מתקשים לבצע משימות משמעותן פחותה, כמו נענוע העגלה והרגעת תינוק בוכה (Coltrane, 1996). מתברר שהצורך של הגבר להיות מפרנס מוערך וקודם מהצורך להיות איש משפחה טוב (Waters & Saunders, 1996).

בשנים האחרונות המרחב הציבורי מחזק את "המפרנס", מעבה אותו ויוצר קשרים בין הפרנסה לבין זהות וכך משריש משרש בהדרגה את המושג "האב החדש". בעלי העסקים החלו "בדרישה ההולכת וגוברת מהעובדים לממש עצמם בתחום העבודה. העבודה אינה נתפסת רק כמשלח יד, אלא היא נעשתה לשליחות או ייעוד. אולם... [אלן] הנפכו לדרישה, לתביעה כמעט הכרחית... להעמקת המחויבות של העובד למעסיק" (הונת, 2008). כך שיעבדה אותו החברה באופן אינסטרומנטלי (טלפון הנייד והרכב ששייך לחברה) לעצמה. הוא נותר שכיר לאחר שעות העבודה הרשמיות, ולעתים גם כשהוא מתארח כחורה בהצגת הילדים שהמורה הכינה, כשהוא סועד עם משפחתו את ארוחת הערב או במהלך משחק כלשהו עם הילד, אז הרינגטון נשמע, הבוס מצדו השני של הקו מבקש לסגור איזו פינה ותשומת הלב בחלל המשותף עם הילד מועתקת באחת אל זמן, מקום אחר, בלתי מוגדר, שבו הוא לא אבא.

אבהות של סופי שבוע

נוצר מצב שבו הורות בכלל ואבהות בפרט איבדה את עצמה לחברה ולמערכת אילוצים כלכליים, שמחייבת את שני ההורים להקריב אידאליים כמו האב החדש להכרח הבלתי מתפשר של ההישרדות היומיומית. זו הניבה נתיבים חלופיים כמו ה"אמהות בתשלום" שגזלה את מקום ההורות הטבעית לכל הפחות בימות השבוע. זה תוצר של השתעבדותם של האבות לסדר החברתי. החברה מורידה לטמיון את עקרונות שיח האדם המודרני שלפיו האדם חופשי להתנהל בחייו הפרטיים כראות עיניו. החירות הזו נשלטת על ידי המארג הסיבתי שלא רק דוחה את רעיון הרצון החופשי, אלא דוחה בהכרח גם את האחריות המוסרית. שעות העבודה שגולשות אל ימים דחוסים מחייבות את האבות לשלם

מקורות

Becker, H.S. (1963). Becoming a marihuana user. In H.S Becker, *Outsiders*. New York: The Free Press of Glencoe, 41-58.

Dowd, E. N. (2000). *Redefining fatherhood*. New York: New York University Press.

Hochschild, A. & Machung, A. (1990). *The second shift*. New York: Avon.

Lamb, M. E. (2010). *The role of the father in child development*, (5th ed.). Hoboken, NJ: Wiley.

Malin, H. M. (1998). Fathers and parental leave revisited. *Symposium: Work and Family*, 19, 25-42.

פרץ, נ. (2007). **האב המטפל - תפיסות של אבהות בחקיקת הרווחה הישראלית בהקשר של עבודת הטיפול**. עבודת מאסטר. אוניברסיטת בן גוריון.

הונת, א. (2008). **זלזול ומתן הכרה: לקראת תאוריה ביקורתית חדשה**. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

עמית, ח. (2012). **"הזעקה הלא נשמעת - מצוקת האבות במשפחה"**, נדלה בתאריך 02/21/2015 מאתר עמית בעין החורש

<http://amithaim.com/2012/01/26/hazeaka-halo-bishmaat>

רגר, א. (2002). **אבהות בתפיסה ובפרקטיקה בקרב אבות שלקחו חופשת לידה בישראל**. עבודת מאסטר. המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בר אילן.

